

Ornithologie van Nederland

1938, 1e mededeling.

Naar bij de Redactie ingekomen gegevens samengesteld

DOOR

TEN KATE.

***Garrulus glandarius* subsp. — Vlaamse gaai.**

Zowel Dr Schaank als de heer Bosch waren zo vriendelijk mij een gedetailleerde opgave te doen toekomen van hun gaaien-waarnemingen, resp. te Medemblik en in Friesland, waarvan reeds kort werd melding gemaakt in de 3e mededeling van 1937 (Limosa, 10, p. 163).

Te Medemblik viel de eerste waarneming op 8 October, toen 30 ex. vertoefden in de tuin van het Prov. Ziekenhuis aldaar; pas 8 November vertoonde zich wederom 1 ex., terwijl daarna vrijwel geregeld 1 of 2 en eenmaal 3 ex. (op 5 Dec.) werden aangetroffen, soms met enkele dagen onderbreking. Dit was ook nog het geval in het begin van Januari 1938 (het schrijven dateert van 10 Januari).

De gegevens uit Friesland luiden aldus:

22 September: stevige trek te Leeuwarden, → Z., doorlopend 2, 3, tot 4 ex.

Eveneens stevige trek te Cornjum, Jelsum → Leeuwarden (dus Zuidwaarts), enige tientallen tot 100 tegelijk, doorlopend tot na 10 uur v.m.

26 September: stevige trek langs Oudebildtdijk, → Harlingen (dus W.Z.W.); waargenomen van 9.30—10.00 uur. Met de kijker waren op één moment $\pm$ 60 ex. waar te nemen, die druppelsgewijs, van 1—4 stuks, de dijk volgden. Soms daalden enkele voor enige tijd af naar hoge bomen van een boerenplaats.

Een vijftigtal IJnsom—Grouw, Pikmeer, dus in oostelijke richting (Meded. van H. H. Buisman).

Te Kampen zag ik zelf in de laatste December-decade enige malen een paar vlaamse gaaien in het plantsoen, waar 3 ex. volgens den opzichter al een tweetal weken hadden vertoefd. (t. K.).

***Coccothraustes c. coccothraustes* (L.) — Appelvink.**

In aansluiting op de opgaven, vermeld in de 3e mededeling van 1937 (Limosa, 10, p. 163), volgen hier nog enkele waarnemingen:

Thijssen zag sinds November 1937 $\pm$ 10 $\times$ een ex. te Bloemendaal, bovendien eenmaal 3 stuks tegelijk. Zie de „Lev. Nat.”, 42, p. 364, waar Thijssen tevens mededeelt, dat voorjaar 1937 in een tuin in Twente soms een dozijn tegelijk op voer afkwamen. Op één der hem toegezonden foto's, die in het artikelte zijn opgenomen, kan men er minstens 7 tellen.

Op 31 Januari 1938 werd een ex. aangetroffen in een tuin te Stad-Vollenhove (mededeling van burgemeester Mr W. C. ten Kate, aldaar).

Op 2 Februari 1938 werd voor de 2e maal een ex. waargenomen in een tuin te Deventer („Lev. Nat.", 42, p. 344).

Op 20 Februari 1938 zag van der Meer 1 ex. in zijn tuin te Eefde, bij Zutphen. (t. K.).

***Emberiza rutila* Pall. — Rosse gors.**

Volledigheidshalve zij ook in deze rubriek de vangst van het eerste ex. van de rosse gors in ons land, nl. op 5 November 1937, te Wassenaar, vermeld. (Zie dit no., p. 1).

***Emberiza pusilla* Pall. — Dwerggors.**

Op 28 October 1937 werd op het Ringstation Wassenaar een dwerggors gevangen, die een ♂ bleek te zijn. Dit ex., dat aan het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden werd geschonken, is het 13de bemachtigde ex., en rekening houdende met de waarneming van een ex. op Texel in Dec. 1923, het 14de waargenomen geval in Nederland. (J. C. Koch).

De laatste vangst dateert van 1908; 10 dezer vangsten vielen in het najaar (zie de Nederl. Vogels, p. 138). (t. K.).

***Calcarius l. lapponicus* (L.) — IJsgors.**

Op 30 September, 10 October en 19 October 1937 werd op het Ringstation Wassenaar telkens een ♂ gevangen. (J. C. Koch).

***Anthus c. campestris* (L.) — Duinpieper.**

Den 25 September 1937 nam ik op het Ringstation Wassenaar een pieper waar, die boven de baan op geringe hoogte in Z.W.-richting trok. Door de grootte, de lichte onderzijde en de loktoon „sjilip", dien ik in het broedgebied op het landgoed „de Hoge Veluwe" goed had leeren kennen, meende ik met een duinpieper te maken te hebben. Het was de eerste maal, dat deze soort op het ringstation werd gezien, ook trof ik deze soort nimmer in het Zuid-Hollandsche duin, doch Thijssse zag in de laatste decade van Juli 1927 verscheidene dezer vogels in de buitenduinen van Texel (cf. Textelsche aantekeningen, „Lev. Natuur", 32, p. 127). (J. C. Koch).

***Phoenicurus ph. phoenicurus* (L.) — Gekraagde roodstaart.**

Op 18 Maart 1937 was reeds een ♀ teruggekeerd bij een nestkastje te Leeuwarden, terwijl op 19 Maart 1938 een ♂ werd waargenomen bij een nestkastje te Huizum (bij Leeuwarden). (G. Bosch).

Volgens de Nederl. Vogels, 1937, p. 298, waren tot nu toe de vroegste data: 25 Maart 1930 en 1932. (t. K.).

***Alcedo atthis ispida* L. — IJsvogel.**

Op 24 April 1938 namen de bewaker van het Kampereiland en ondergetekende een voorwerp waar, in het buitendijks terrein aan de krib naar de Ramspol. Tot nu toe ontbraken voorjaarswaarnemingen van dat gebied (zie „Vogels Zuiderzeegebied", p. 42). (t. K.).

***Buteo b. buteo* (L.) — Buizerd.**

Van Ir H. N. Duyfjes te Zwolle ontving ik bericht, dat door hem dit voorjaar drie bewoonde buizerdhorsten gevonden waren in het Overijsselsche. (A. B. Wigman).

***Circus c. cyaneus* (L.) — Blauwe kuikendief.**

Najaar 1937 werd op het Ringstation Wassenaar een overvloedig aantal „witstuit-kuikendieven” waargenomen en wel het grootste aantal sedert den aanvang der waarnemingsperiode (1927) ten getale van 56 stuks, die deels trekkend, deels ook jagend het duingebied overvlogen. Behalve aan de medewerkers van het ringstation, viel dit groote aantal ook op aan jachtopzieners, die hieromtrent inlichtingen bij ons inwonnen. Door de zeer duidelijke witte stuit en mede in verband met het gevorderde seizoen, is het wel zeker, dat wij met blauwe kuikendieven te maken hadden, althans was dit met de beide gevangen en geringde ex., 2 ♀♀, zeker het geval. Het éérste ex. werd reeds op 23 September gezien; het is natuurlijk mogelijk, dat enkele ex. op meerdere dagen gezien en dus herhaaldelijk werden geteld. Tot einde December werden zij in het duingebied gezien en 2 maal kon een blauw ♂ waargenomen worden. Het grootste aantal, nl. 9 stuks, waaronder een blauw ♂, werd op 5 November 1937 gezien. Wij kregen den indruk van een bepaalde invasie dezer soort. (J. C. Koch).

***Accipiter gentilis gallinarum* (Brehm). — Havik.**

Dit seizoen (1938) vond ik met ons medelid van de Peppel 3 horsten van den havik, nl. 2 op het Nationale Park „De Hoge Veluwe” en 1 op het Deelerwoud (Gld.), beide beschermde terreinen. Ook bij Om men nestelde deze soort, blijkens mededeeling van Ir H. N. Duyfjes; voorts in de z.g. „Varkensbaan” te Hoenderloo en op het „Plancken Wambuis” onder Ede telkens één horst. (A. B. Wigman).

***Haliaetus a. albicilla* (L.) — Zearend.**

Ook in het winterseizoen 1937/'38 vertoefde de zearend wederom op het Nationale Park „De Hoge Veluwe” en wel van October tot begin April. (A. B. Wigman).

***Pandion h. haliaetus* L. — Visarend.**

Deze roofvogel werd eind April 1938 boven de vischvijvers van het jacht-slot „St. Hubertus” te Hoenderloo waargenomen, waar zich de soort bijna elk jaar van tijd tot tijd vertoont, zonder dat daarin regelmaat valt op te merken; bv. winter 1932, medio Mei en September 1933, eind Augustus 1934, midden September 1935, eind Juni 1936. (A. B. Wigman).

***Netta rufina* (Pall.) — Krooneend.**

Een ♂, begin December 1937 geschoten bij Schokland, bevindt zich in de collectie Sillem—van Marle, terwijl een ♂, dat half December 1937 werd aangeschoten te Proostdij bij Abcoude, nog levend in het bezit is van den jager. (W. F. Sillem).

***Clangula hyemalis* (L.) — IJseend.**

In mijn collectie bevindt zich een ♀, dat op 26 Januari 1938 was geschoten bij de Moerdijk. (C. Eijkman).

Op 17 Februari 1938 ontving ik een ex., dat was geschoten aan het IJsselmeer, bezuiden de Ketel, bij Kampen. Het voorwerp, dat mager was, had door zijn gedragingen de indruk gewekt, ziek te zijn. (t. K.).

***Mergus m. merganser* L. — Grote zaagbek.**

Op 27 April 1938 zagen de bewaker van het Kampereiland en ondergetekende aan het IJsselmeer bezuiden de Ketel eerst 14 en vlak daar-

na 9 ex. dicht langs de kust trekken, dwars de Ketel over koersend. Tot nu toe ontbraken duidelijke trekgegevens uit het einde van deze maand (zie „Vogels Zuiderzeegebied”, p. 68). (t. K.).

***Hydrobates pelagicus* (L.) — Stormvogeltje.**

In het Museum van Nat. Historie te Den Helder bevindt zich een ad. ♀, op 26 October 1937 aangetroffen op het Lichtschip „H a a k s”.

(G. A. L. Bisseling).

***Oceanodroma l. leucorrhoea* (Vieill.) — Vaal stormvogeltje.**

Op 24 November 1937 werd door een mijner kennissen een ex. in staat van ontbinding gevonden bij Terheide. (G. A. L. Bisseling).

Op 7 December 1937 werd door mij een ex. ontvangen, afkomstig van het Lichtschip „M a a s”. (J. G. van Marle).

***Fulmarus gl. glacialis* (L.) — Noordse stormvogel.**

Over 1937 kan ik de volgende vondsten vermelden:

25 Februari, ♀ ad., Den Helder (coll. Nat. Hist. Museum, Den Helder);

21 Juli, ad. ex., Bosplaat, Terschelling (in staat van ontbinding, doch niet uitgedroogd);

19 September, beschadigd ex., Terheide;

21 September, idem, ibidem;

14 November, ♂, Hoek van Holland (coll. Museum v. Onderwijs, Den Haag);

15 November, ♀ vrij donker type, 's-Gravenzande (coll. Schaank, Medemblik);

16 November, ♀ (vers), Scheveningen;

17 November, ♀ ad., Katwijk (coll. Museum v. Onderwijs, Den Haag).

(G. A. L. Bisseling).

***Podiceps gr. griseigena* (Bodd.) — Roodhalsfuut.**

Zeer ver binnenslands, bij Lobith (Gld.), nam ik 18 April 1938 een ex. dezer soort waar. (Jb. van de Peppel).

Zie ook Limosa, 10, p. 115.

(t. K.).

***Colymbus stellatus* Pontopp. — Roodkeelduiker.**

Naar aanleiding van de zomerwaarnemingen, vermeld in de 2e mededeling over 1937 (Limosa, 10, p. 116), was de heer Bosch zo vriendelijk alle in zijn bezit zijnde gegevens over 1937 uit de provincie Friesland op te zenden. Daaruit blijkt, dat ook in die provincie in Mei en Juni roodkeelduikers vertoefden:

4 Mei, 1 ex. in de vaart tussen Bakkeveen en Friese palen;

10 Mei, 1 ex. gevangen te IJlst (bijna in prachtkleed);

16 Mei, 4 ex. als olieslachtoffers te Dokkumer Nieuwe Zijlen;

± 25 Mei, 1 ex. in prachtkleed gevangen te Sondel;

7 Juni, 1 ex. gevangen te Stiens.

De Friese gevallen betroffen echter steeds stookolieslachtoffers. (t. K.).

***Charadrius a. alexandrinus* L. — Strandpluvier.**

Op 20 April 1938 namen van der Meer en ondergetekende op het strand bij de „Pol”, bij Nunspeet een ex. waar, dat langzaam voor ons uitliep, tenslotte opvloog en naar de oude plek terugvloog, waar we het een kwartier later weer aantroffen. Voor verdere waarnemingen aan de IJsselmeerkust, zie „Vogels Zuiderzeegebied”, p. 13 en 30. (t. K.).

***Philomachus pugnax* (L.) — Kemphaan.**

Op 31 Januari 1938 nam de bewaker van het Kampereiland aan het IJsselmeer aldaar één ex. waar. Zie voor vroegere winter-waarnemingen uit die omgeving „Vogels Zuiderzeegebied”, p. 47. (t. K.).

***Tringa totanus* subsp. — Tureluur.**

Op 31 Januari 1938 nam de bewaker van het Kampereiland aldaar een voorwerp waar; zie voor vroegere winter-waarnemingen uit die omgeving Limosa, 10, p. 117. (t. K.).

***Recurvirostra avosetta* L. — Klunt.**

Aan een brief van den heer A. A. van Pelt Lechner te Arnhem ontleen ik, dat een zijner correspondenten op 5 April 1938 een drietal kluten waarnam in de plassen bij het Gemaal-huisje over de Rijnbrug aldaar (Betuwsche zijde). De vogels, die er in gezelschap verkeerden van eenden, grutto's, tureluurs, kemphanen e. d., vertrokken na een oponthoud van eenige dagen. Deze waarneming, aan welker geloofwaardigheid wij door de uiterst gemakkelijk te herkennen vogelsoort, niet behoeven te twijfelen, dunkt mij merkwaardig genoeg, om opname in deze rubriek te rechtvaardigen. Dat de kluit zich zóó ver van zilt of brak water vertoont, behoort m.i. zeker tot de uitzonderingen. Aan dit bericht kan nog worden toegevoegd, dat omtrent dezelfde tijd de heer G. A. Brouwer een drietal kluten onder Herwen en Aerdt observeerde. Vermoedelijk zijn het dezelfde vogels als de Arnhemsche. (A. B. Wigman).

Zie ook Hens, Avif. Limb., p. 145.

(t. K.).

***Larus minutus* Pall. — Dwergmeeuw.**

Op 20 November 1937 werd bij 's-Gravenzande door een mijner kennissen een dwergmeeuw aangetroffen, in staat van ontbinding.

(G. A. L. Bisseling).

***Stercorarius sk. skua* (Brünn.) — Grote jager.**

Op 22 September 1937 werd bij Warkum een ♀ verzameld, dat zich in mijn collectie bevindt.

(Van der Meer).

***Uria aalge albionis* With. — Zuidelijke zeekoet.**

Een ex. dezer in het binnenland hoogst zelden waar te nemen soort (var. ringvia) vloog zich 6 April 1938 dood tegen de afrastering der fazanterie op het Nationale Park „De Hoge Veluwe” en bevindt zich thans in de collectie daarvan.

(Jb. van de Peppel).

Zie ook dit tijdschr., 5, 1933, p. 124 en Hens, Avif. Limb., p. 154.

(t. K.).

***Fratercula arctica* subsp. — Papegaaiduiker.**

Op 14 November 1937 werd een gaaf ex. gevonden aan de Hoek van Holland.

(G. A. L. Bisseling).

***Grus g. grus* (L.) — Kraanvogel.**

Op 5 Mei 1938 bewoog zich een troep kraanvogels in V-vorm boven het Mosselsche Zand, gem. Ede (Gld.). De dieren vlogen Z.W. → N.O. Op dit deel van de Veluwe blijft de kraanvogel een zeldzame verschijning, terwijl in bovenstaand geval ook de late tijd vermelding verdient (van Oordt en Verwey: „Ook nog in April”).

(A. B. Wigman).

Er is ook een waarneming van 17 Mei, te Valkenswaard (zie dit tijdschr., 4, 1931, p. 69).

(t. K.).

Kampen, begin Mei 1938.